

"הגינה המאפשרת": גינון ככלי מסייע בחינוך ובטיפול - סילבוס תשע"ט

העבודה עם צמחים במרחבים פתוחים (גינה, שדה) או סגורים (חדר, כיתה, משתלה) ממוקדת באדם, בחוויותיו ובצרכיו ומטרתה להביא לשיפור באיכות החיים של העוסקים בה. בקורס זה מתנסים המשתתפים בהיכרות עם עולם הצמחים והגינה ככלי עבודה גמיש ומגוון המשרת מגוון רחב של אוכלוסיות.

מבנה התכנית:

א. הכשרה בסיסית בהיקף של 168 שעות

מטרות הלימודים:

- הכרת העקרונות התיאורטיים והמעשיים של הגינון ככלי מסייע בחינוך ובטיפול והתאמתם לעבודה עם אוכלוסיות שונות.
- בניית בסיס ידע נרחב בנושא עולם הצמחים, שימושיהם בגינה ועקרונות הגינון.
- הכרת מושגי יסוד וגישות בתחום הפסיכולוגיה, הפסיכופתולוגיה וגישות בטיפול.
- הכרת מאפייני אוכלוסיות שונות בעלות צרכים מיוחדים.
- היכרות עם גישות שונות ועם דרכי עבודה שונות בגינה.
- התנסות בעבודה מעשית בגינה ובחממה.
- סיורים להכרת סגנונות עבודה שונים בהתאמה לצרכי אוכלוסיות שונות.

תחומי הדעת ותוכני הלימודים:

- פסיכולוגיה וטיפול:
יסודות בפסיכולוגיה ופסיכופתולוגיה. פרקים בתורת הטיפול. אנשים עם צרכים מיוחדים: ילדים, לקויי למידה, נוער בסיכון, קשישים, אנשים עם מוגבלויות פיזיות או קוגניטיביות.
- בוטניקה וגינון:
עולם הצמחים - הקשר בין מבנה ותפקיד בצמחים, מחזורי חיים וצורות חיים בצמחים. הגינה כסביבה אקולוגית שלמה בבית הספר ובקהילה. עקרונות הקמת ואחזקת הגינה, השקייה ודישון, טיפול במחלות ומזיקים, כלי עבודה ובטיחות. צמחי הגינה הטיפולית: חד שנתיים, גיאופיטים, סוקולנטים, ירקות ותבלינים, צמחי בית ועציצים פורחים.
- גינון ככלי מסייע בחינוך וטיפול:
הגינה כסביבה מאפשרת – בשביל מי ולמה? אתגרים, הצלחות וקשיים העולים מהשטח. חיבורים והבטים ריגשיים בין עבודות גינון שונות לבין העולם הפנימי של העובדים והמחנכים בגינה. היומן הרפלקטיבי והתצפית ככלי לזיהוי ושכלול יכולות חינוכיות בעבודה עם אנשים. סיורים לימודיים בגינות חינוכיות - טיפוליות ובמשתלות.

מבנה השיעורים: הרצאות, מעבדות, סדנאות, דיונים ותרגול למידה פעילה ולמידה שיתופית. התנסות בעבודה מעשית במצעים מנותקים ובחללים סגורים. סיורים לימודיים בגינות חינוכיות - טיפוליות ובמשתלות.

ב. התנסות מעשית (40 שעות לפחות) + ליווי והדרכה בהתנסות מעשית במסגרת חינוכית-טיפולית בהיקף 28 שעות. לא לגמול השתלמות

הדרכה קבוצתית, ניתוחי מקרה והוראת עמיתים סביב התנסויות בעבודה המעשית. התנסות בעבודה מעשית בהיקף של לפחות 40 שעות במהלך שנת הלימודים.

מרכזת: ד"ר מיכל יובל, מרכזת הגן האקולוגי במכללה, מייסדת שותפה של המכון לחינוך לקיימות.
myuval@macam.ac.il

סגל המרצים:

ד"ר מיכל יובל – בוטניקה, אקולוגיה של צמחים, גינון אקולוגי.
שלמה שפירא – פסיכולוגיה התפתחותית ויסודות הטיפול.
דני פרדקין – גינון אקולוגי ועבודה חינוכית טיפולית בגינה.
תמי מור – פסיכותרפיה וגינון חינוכי טיפולי.

היקף ומועדי הלימודים:

הכשרה בסיסית: ימי רביעי בין השעות 14:00 – 19:15.
ליווי בהתנסות מעשית: ימי רביעי אחת לשבועיים, בין השעות 12.00-13.30
תחילת לימודים: 17.10.2018 **סיום לימודים:** 26.6.2019

דרישות הקורס

נוכחות ב-80% מהמפגשים. כתיבת יומן רפלקטיבי, הגשות מטלות שוטפות, הוראת עמיתים וכתיבת עבודת סיכום.
עבודה בפלטפורמת Moodle.

מבנה הציון:

עבודה על עצים, צמחי תבלין, ירקות חורף וירקות קיץ (דני פרדקין ומיכל יובל) – 25%
הגינה שלי (דני פרדקין) – 25%
יומן רפלקטיבי (תמי מור) – 25%
עבודה בפסיכולוגיה (שלמה שפירא) – 25%

פרטים נוספים: ד"ר מיכל יובל, מרכזת ההשתלמות. myuval@macam.ac.il
מזכירות ביה"ס ללימודי המשך 02-6587528

ביבליוגרפיה

גינון חינוכי - טיפולי וגינון אקולוגי:

הגינה המאפשרת – מקראה בהוצאת גני הנדיב, רמת הנדיב
הגן הפורה – גישה אקולוגית לגן ולנוף: שלמה אילן, הוצאת משפ' אילן.
הכל על גננות בישראל: ולטר פרנקל, הוצאת כרטא.
ילקוט הצמחים, צמחי הרפואה והתועלת של ארץ ישראל, תיאור, פולקלור, מתכונים בלעדיים ותושית שדה,
ניסים קריספיל: הוצאת כנה, ירושלים.
המדריך השלם לצמחי מרפא בארץ ובעולם: ניסים קריספיל, הד ארצי הוצאה לאור.
פרחים סגולות ואגדות: אמוץ דפני, משרד הבטחון הוצאה לאור, הוצאת כרמל ירושלים.
ספר הגינון, הגן הים תיכוני: הוגו ליטמן, עריכה מדעית פרפ' עזי פליטמן.
עניין של צמיחה: אחינעם בן-עקיבא – מליניאק, אשל האגודה לתכנון ופיתוח שרותים למען הזקן בישראל.
אדם צומח, בטאון בנושא גינון טיפולי: גליונות 12 – 1, הארגון הישראלי לגינון טיפולי.
אתר עמותת "אדם צומח" – העמותה לגינון טיפולי

Horticultural Therapy Methods. 2006. Haller, R.L. & Kramer, C.L. Eds. CRC press. 153pp
Gardening for Children with Autism Spectrum Disorders & Special Educational Needs. 2012.
Etherington, N. Jessica Kingsley Pub. 160pp.
Nature as a Guide. 1995. Nebbe L.L. Educational Media Corp. 246pp
Garden for Life: Horticulture for People with Special Needs. 1998. Lynn Dennis. University
Extension Press, Extension Division, University of Saskatchewan,
Horticulture As Therapy: Principles and Practice.2001. By: Sharon Pastor and Martha C. Straus
(eds.).

עולם הצמחים ובוטניקה:

צומח וצמחים – הוצ' האוניברסיטה הפתוחה, 1992.
החי והצומח של ארץ ישראל, אנציקלופדיה שימושית מאוירת: החברה להגנת הטבע, משרד הבטחון ההוצאה לאור.
ביולוגיה – האחידות והמגוון של החיים, מאת סטאר וטגארט. כרך א': פרק 7 – מסלולים קולטי אנרגיה. כרך ב', יחידה 5, המבנה והתפקוד של צמחים פרקים 29-32

[/http://www.wildflowers.co.il/hebrew](http://www.wildflowers.co.il/hebrew)

אתר "צמח השדה" – פרחי הבר בישראל.

<http://www.botanic.co.il/a/index.htm>

צמחי ארץ ישראל ושכנותיה, מאת פרופ' אבינעם דנין. בתוך אתר הבית של הגן הבוטני בירושלים.

<http://flora.huji.ac.il/browse.asp>

צמחיית ישראל ברשת. מאת פרופ' אבינעם דנין. ארגון נוסף של החומר כנ"ל. נוח לשימוש.

<http://www.botanic.co.il/hebrew/flowers/shaham/index.asp>

מאגר צמחי הנוי של ישראל, מהדורה נסיונית. בתוך אתר הבית של הגן הבוטני בירושלים.

http://www.shatil.co.il/Library/Winter_Annual/Winter_Annual1.htm

פרחים עונתיים, פרחי נוי. בתוך "שתיל" – אתר מסחרי.

[/http://groworganic.info/wordpress](http://groworganic.info/wordpress)

אתר הגינון האורגני- המון חומר מרתק, גם המלצות לגידול ירקות על פי עונות השנה.

[/http://www.gardening.org.il](http://www.gardening.org.il)

אתר "גינן". חומר טוב וחומר מסחרי מעורבים.

פסיכולוגיה ופסיכופתולוגיה:

מבוא לפסיכולוגיה – הוצ' האוניברסיטה הפתוחה, 1990
פסיכופתולוגיה והחיים המודרניים. קרסון, ר., בוצ'ר, ג., מינקה, ס. (1998). הוצאת האוניברסיטה הפתוחה
מבוא לפסיכופתולוגיה. 1995. אטקינסון, ל. א., אטקינסון, ר. צ., סמית, א. א., במ, ד. ג' והילגרד, א. ר. הוצאת לדורי.

קריאת רשות מומלצת בחום

בובר מרטין (1959) בסוד שיח ביאליק
גולדמן דניאל (2011) אינטליגנציה אקולוגית מטר
יאלום ארווין (2002) מתנת התרפיה כינרת
רוג'רס קארל (1973) חופש ללמוד ספרית פועלים
קארל צ'אפק – שנת הגנן
מאיר שלו (2017) – גינת בר

כתובות אתרי אינטרנט נוספים יוצגו במהלך הקורס.